

STATUS ŻYDÓW POD RZĄDAMI VICHY

Tal Bruttman

1 października 1940 r. rada ministrów zatwierdza zestaw antysemitowskich środków prawnych, stanowiących „status Żydów”. Zaledwie cztery miesiące po objęciu władzy przez marszałka Pétaina 10 lipca 1940 r., po serii zarządzeń dotyczących Żydów, choć nie mówiących o tym wprost, wprowadzone zostają przez Francję przepisy jawnie antysemitowskie, i to wyłącznie z inicjatywy rządu francuskiego, bez interwencji ze strony Niemców.

„Status” opisany jest w trzech osobnych tekstach, z których każdy odnosi się do innej grupy: Żydów francuskich, Żydów zagranicznych i Żydów z Algierii. Pierwszy i główny tekst to „ustawa z dnia 3 października 1940 r. dotycząca statusu Żydów”. Określa on, jakie osoby zostają odtąd uznane za Żydów („za Żyda, do którego stosuje się niniejsze prawo, uznaje się osobę, której troje dziadków jest rasy żydowskiej lub dwoje dziadków tej rasy w przypadku osoby, której współmałżonek jest Żydem”). Jednocześnie tekst mówi o niemal całkowitym odsunięciu od sprawowania funkcji publicznych, jak również niektórych stanowisk kierowniczych w sektorze prywatnym (prasa, radio, widowiska). Pierwszą grupą, którą obejmują te przepisy wykluczające są Żydzi francuscy.

Drugi tekst to ustawa z dnia 4 października 1940 r. umożliwiająca prefektom internowanie każdego Żyda zagranicznego bez konieczności podania innego motywu. Ostatni tekst to ustawa z dnia 7 października uchylająca bezwarunkowo dekret Crémieux przyznający obywatelstwo francuskie Żydom algierskim. Podobnie jak poprzednie środki, również odwołanie dekretu Crémieux było jednym z głównych żądań antysemitów francuskich, szczególnie gorącym wśród osadników francuskich zamieszkałych w Algierii (tzw. Pieds-noirs, dosł. „Czarne stopy”).

Przepisy te są wprowadzeniem do antysemitowskiej polityki Państwa Francuskiego (Vichy). Kolejny statut, zaostrażający definicję „Żyda” i wprowadzający nowe zakazy zawodowe, zostaje ogłoszony 2 czerwca 1941 r. Mamy do czynienia z drugą falą wyjątkowo znaczących przepisów antysemitowskich: tego samego dnia wprowadzony zostaje obowiązek spisu Żydów, a w kolejnych tygodniach wchodzi w życie pierwsza wielka ustawa o „arianizacji gospodarki” (ustawa z dnia 22 lipca 1941 r.).

Tal Bruttman jest historykiem, pełnomocnikiem przy urzędzie miasta Grenoble.